
CS-VERSLAG – RIEN DE RUIJTER

Voor jullie ligt al weer het laatste CS verslag van dit jaar met daarin toch weer een paar leuke waarnemingen. Het aantal binnengekomen waarnemingen is wat minder dan vorig jaar, maar misschien hebben jullie nog een aantal meldingen die klaar liggen om op te sturen of te mailen zodat ik voor volgend jaar al weer wat heb om te gebruiken voor het eerste verslag van 2017.

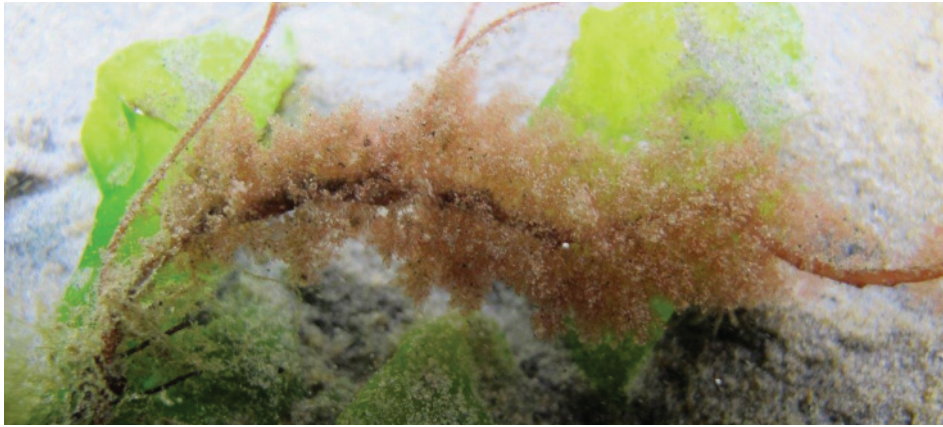
Dit verslag kwam tot stand door waarnemingen van: Trudy Kühne, Mart Karremans, de bestuursleden van de SWG, Arie Twigt, Gijsbert Twigt, Petra Sloof, strandwachtgroep IJmuiden, SWG-groep Waterweg Noord, André Staal, Henk Witte, Jannie Nijman, Ria en Herman Walvis, Gerbrand Caspers, Wil Schipper, Ellen van der Niet, Marion Jäger, Marijke Kooiman, Petra van Wezel, SWG-groep regio Alkmaar, Wilbert Kerkhof, Marianne Ottervanger en mijzelf.

WIERN

Dit jaar heb ik helaas maar weinig tijd gehad om naar het strand te gaan. Maar tijdens deze spaarzame bezoeken heb ik wel een aantal wiertjes verzameld die op aangespoelde viskisten zaten. Ik stuurde ze naar Herre Stegenga die ze voor mij determineerde. Zo vond ik op 15-12-15 bij Egmond *Callithamnion tetragonum* en *Ceramium pallidum*. Op 12-02 lag er bij Bergen aan Zee een kist met veelvertakt pluimwier *Dasysiphonia japonica*, *Polysiphonia harveyi*, druifwier *Gastroclonium ovatum* en opnieuw *Ceramium pallidum*.

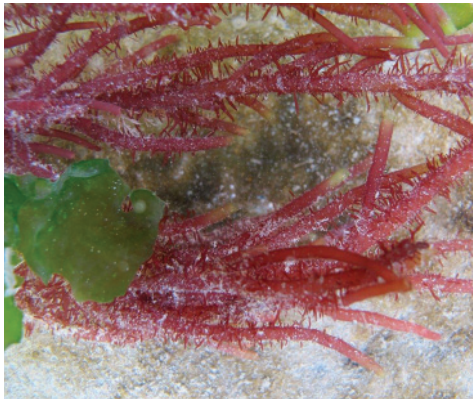
Tijdens het bestuursvergadering weekend op 23 en 24-07 in Kloetinge, waar we opnieuw te gast waren bij Gerard Heerebout, bezochten we o.a. de jachthaven in Yerseke. We bekeken daar de begroeiingen op de meerpalen, de drijvende steigers en wat we nog meer konden vinden. Daar komt als het goed is nog een verslag van, maar ik kan al wel een paar wiersoorten noemen. Zo vonden we o.a. *Ceramium cimbricum*, *Pterothamnion plumula*, stijf priemwier *Agardhiella subulata* en knoopwier *Gracilaria gracilis*.

Van Trudy Kühne kreeg ik een potje met riemwiervoetjes die werden gevonden op 16 december 2015 bij Petten. Op een aantal daarvan groeiden wiertjes, namelijk rose kalkkorstwier *Phymatolithon lenormandii*, rendiergeweiwier *Osmundea pinnatifida*, koraalwier *Corallina officinalis* en *Jania rubens*, nog een andere soort koraalwier.

Figuur 1. *Aglaothamnion pseudobyssoides*, een endofyt die exclusief op *Gracilariopsis longissima* groeit (foto: Mart Karremans).

De strandwacht-groep Neeltje Jans stuurde ook een paar wier waarnemingen. Zo lag er op 05-08 bijvoorbeeld gaffelwier *Dictyota dichotoma*, suikerwier *Saccharina latissima* en vlak geleiwier *Gelidium vagum* op het strand. Op 20-08 vonden ze o.a. rotswier *Cladophora rupestris* en donker buiswier *Polysiphonia fucoides*. Op 17-09 verzamelde Mart Karremans een aantal wieren in de buitenputten bij Yerseke. Dit waren o.a.: *Vaucheria longicaulis*, *Aglaothamnion pseudobyssoides* (fig. 1), stippeltjeswier *Nitophyllum punctata*, stijf priemwier *Agardhiella subulata* (fig. 2), *Gracilariopsis longissima*, gedrongen zeehoornblad *Dasya sessilis*, iriserend kraakbeenwier *Chondria coerulescens* (fig. 3) en *Griffithsia corallinoides*.

Figuur 2. Stijf priemwier *Agardhiella subulata* (foto: Mart Karremans).

Figuur 3. Iriserend kraakbeenwier *Chondria coerulescens* (foto: Mart Karremans).

SPONZEN

Voor sponzen heb je hard substraat nodig en daarvan vind je het meeste in Zeeland. En dus komen de meeste meldingen van deze groep dan ook van de SWG-groep WWN. Zo vonden ze op 11-02 bij Anna Friso o.a. ruim 10x de sliertige broodspoons *Halichondria bowerbanki* en 1x de witte buisjes-spons *Leucosolenia variabilis*. Op 13-02 waren ze bij Westkapelle en daar zagen ze \pm 10x de paarse buisjesspons *Haliclona xena* en \pm 5x de oranje korstspoons *Protosuberites denhartogi*. Op 26-03 waren weer bij Anna Friso en zagen daar 1x de netwerkspoons *Clathrina coriacea* en de roze slijmspons *Myxilla rosacea*. In de getijdenpoel bij Neeltje Jans namen ze ruim 10x de gewone zak-spons *Sycon ciliatum* waar. Uit de buitenputten bij Yerseke meldde Mart Karremans op 17-09 de paddestoelspons *Suberites massa* (fig. 4).

Figuur 4. Paddestoelspons *Suberites massa* (foto: Mart Karremans).

WORMEN

Eerst een tweetal meldingen van vorig jaar die ik nog had liggen van de SWG-groep WWN. Op 07-03-15 werd bij Westkapelle de snoerworm *Oerstedia dorsalis* (fig. 5) waargenomen (determinatie Marco Faasse). Op 30-08-15 vonden ze

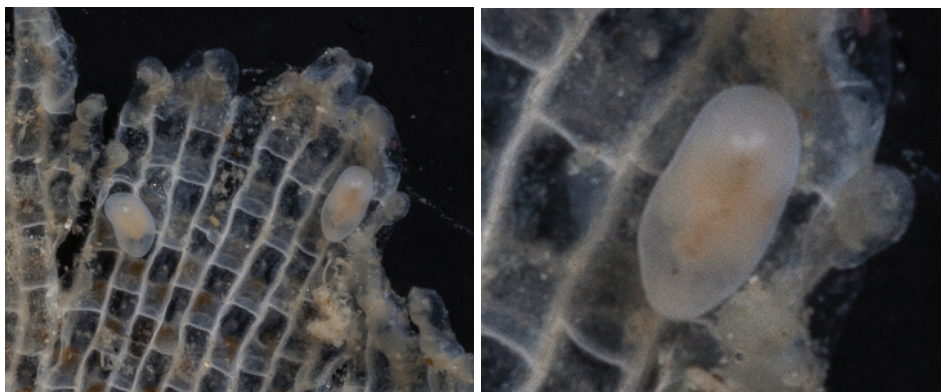

Figuur 5. *Oerstedia dorsalis*, in vitro, lengte 10 mm (foto: Mick Otten).

Figuur 6. Effen vliesworm *Leptoplana tremellaris* (foto: SWG Alkmaar).

een takje *Flustra foliacea*, waarvan een foto werd gemaakt. Bij het bestuderen van de foto werd de worm *Rhabditophora* spec. gezien (fig. 7). De SWG-groep regio Alkmaar vond bij het stenenkeren bij Gorishoek op 18-09 een platworm. Het dier werd gedetermineerd door Marco Faasse en bleek de effen vliesworm *Leptoplana tremellaris* te zijn (fig. 6).

Figuur 7. De worm *Rhabditophora* spec. op *Flustra foliacea*; rechts een detail (foto: Mick Otten).

WEEKDIEREN

Van Arie en Gijsbert Twigt kreeg ik een aantal meldingen. Zo vond Arie op 12-02 tussen Katwijk en Noordwijk een mooie gave stekelhoren *Ocenebra erinacea*. Op 09-04 waren ze bij Gorishoek en vonden daar o.a. een grote mantel *Pecten maximus*, de wrattige venusschelp *Venus verrucosa*, *Venus casina*, de pelikaansvoet *Aporrhais pespelicani* en de penhoren *Turritella communis*. Een paar weken later, op 28-04, waren ze op het Banjaardstrand en verzamelden daar o.a. een paar kleine drijfhorentjes *Rissoa parva*, de scheefhoren *Lacuna vincta*, de stompe ribhoren *Boreotrophon truncatus* en een exemplaar van *Yoldia lanceolata*.

Op 07-07 ontdekten ze een populatie van de kleine alikruik *Melarhaphe neritoides* op het Noorderhavenhoofd bij Scheveningen. Ze zagen 37 exemplaren en dat was de eerste autochtone waarneming sinds 1986. Op 03-06 was deze soort door Gijsbert en Arie ook al herontdekt op de pier van Scheveningen en dat leverde een leuk artikel op in Nature Today. Met ondersteuning van Wil Schipper, Marijke Kooiman en Ellen van der Niet bezochten Arie en Gijsbert op 20-07 het Noorderhavenhoofd opnieuw, en toen werden er 41 exemplaren van de kleine alikruik gezien (fig. 8).

Figuur 8. Kleine alikruik *Melarhappe neritoides*
(foto: Ellen van der Niet).

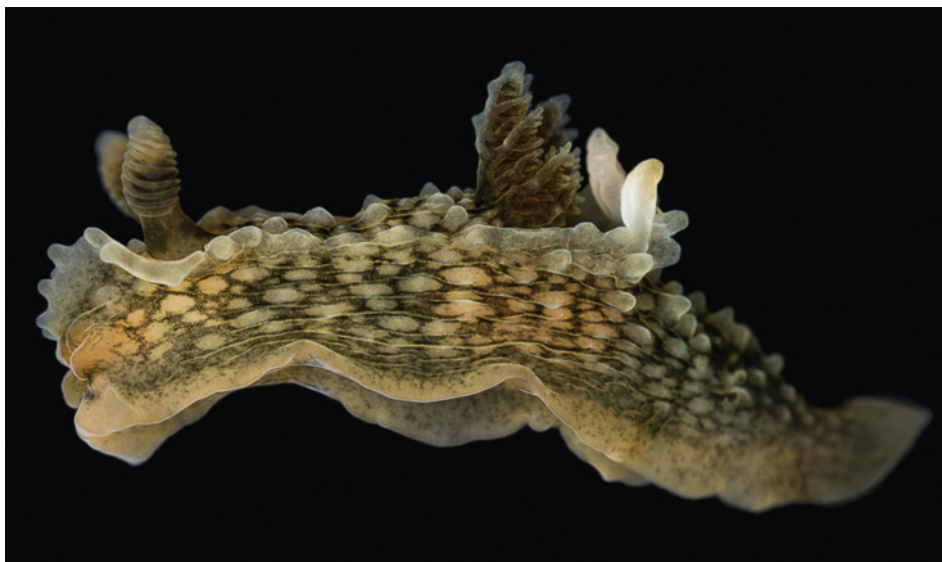

Figuur 9. Mosselslurpertje *Odostomia scalaris* (foto: Mick Otten).

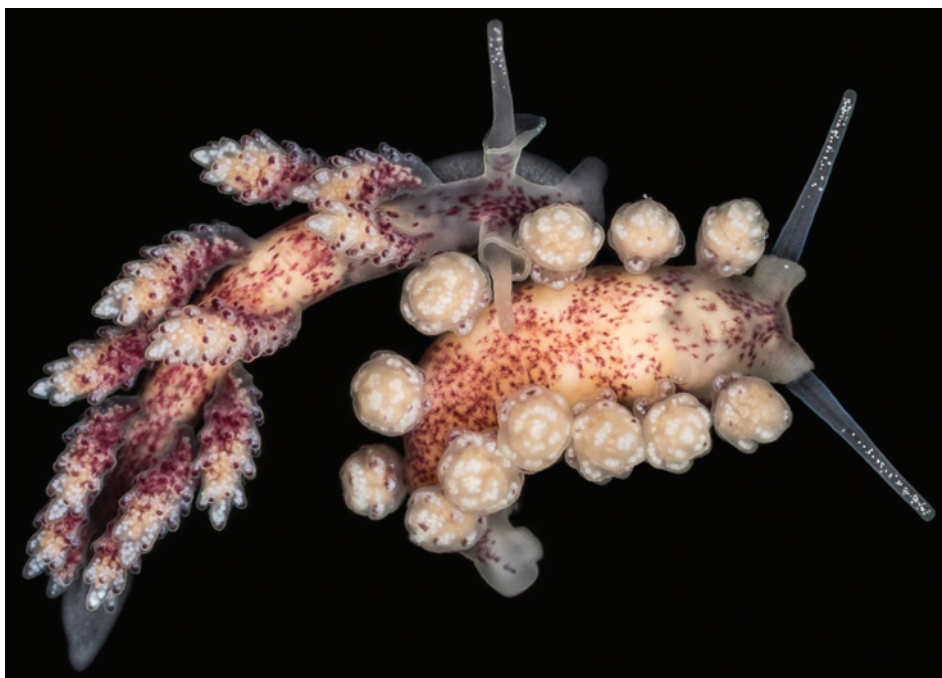
Gijsbert was op 16-07 bij Berkheide op het strand en vond daar een schaalhoren *Patella vulgata* en op een stuk plastic de schilferige dekschelp *Pododesmus squamula*. Die zelfde dag liep Arie mee met de strandwacht Katwijk-Noordwijk en raapte een bonte mantel *Mimachlamys varia* en een paardenzadel *Anomia ephippium* op.

Een hele leuke waarneming van de Strandwerkgroep WWN op 10-03 bij Westkapelle was die van ± 10 levende exemplaren van het mosselslurpertje *Odostomia scalaris* (fig. 9). Tijdens de excursie op 11-02 bij Anna Friso was het de eerste keer voor deze groep dat ze de groene mosdierslak *Palio nothus* (fig. 10) vonden. Het waren drie exemplaren. Ook bij Westkapelle, op 13-02, vonden ze een voor hen nieuwe soort, namelijk de bleke knotslak *Eubbranchus pallidus* (fig. 12). Op 09-04 was het weer raak, want tijdens de excursie in de getijdenpoel bij Neeltje Jans konden ze de roodgekleurde kroonslak *Doto coronata* (fig. 11) aan hun lijst toevoegen. Het waren gelijk tien exemplaren en een paar waren er druk met het afzetten van eistrengen.

Op het strand bij Bergen aan Zee lag aan het begin van dit jaar veel leuk gruis op het strand. Ik kreeg meldingen van o.a. Henk Witte, Jannie Nijman en Ria en Herman Walvis, en hun lijstjes kwamen aardig overeen. Zo werden er

Figuur 10. De groene mosdierslak *Palio nothus*, in vitro (foto: Mick Otten).

Figuur 11. De roodgevekte kroonslak *Doto coronata*, in vitro (foto: Mick Otten).

Figuur 12. De bleke knotslak *Eubranchius pallidus*, in vitro (foto: Mick Otten).

bijv. het melkwitte traliedrijfhorentje *Alvania lactea*, het slanke gordelslakje *Onoba aculeus*, het vliezige drijfhorentje *Rissoa membranacea* (in grote aantallen), het muizenkeuteltje *Bittium reticulatum*, de witte wenteltrap *Epitonium clathratulum*, de gekielde cirkelslak *Tornus subcarinatus*, de

Figuur 13. Gorgelpijpknotsslakje *Cuthona gymnota* op *Ectopleura larynx*. Links het op 17-7 gevonden dier (foto: Ellen van der Niet), rechts een exemplaar gevonden door de strandwerkgroep Waterweg-Noord bij Borssele op 30-08-2015 (foto: Mick Otten).

trapgevel *Propebela (Oenopota) turricula* en de spoelhoren *Acteon tornatilis* (één keer 15 exemplaren in een paar liter gruis) gevonden. Ook werden er veel, voornamelijk fragmenten, van de parelmoerneut *Nucula spec.* vermeld. Verder kwam ook op alle lijstjes de papierschelp *Thracia papyracea* voor en dat waren dan fragmenten of juveniele klepjes.

Petra van Wezel, Wil Schipper, Marion Jäger en Ellen van der Niet waren op 17-07 bij de Langevelderslag op het strand, en raapten daar een bosje pennenschelp *Tubularia indivisa* op. Aan de buitenkant zat een aantal eikapseltjes van de fuikhoren *Nassarius reticulatus* en bij het uitpluizen van het bosje werd een gorgelpijpknotsslakje *Cuthona gymnota* (fig. 13) gevonden. Het slakje werd gedetermineerd van een foto die was opgestuurd naar Marco Faasse.

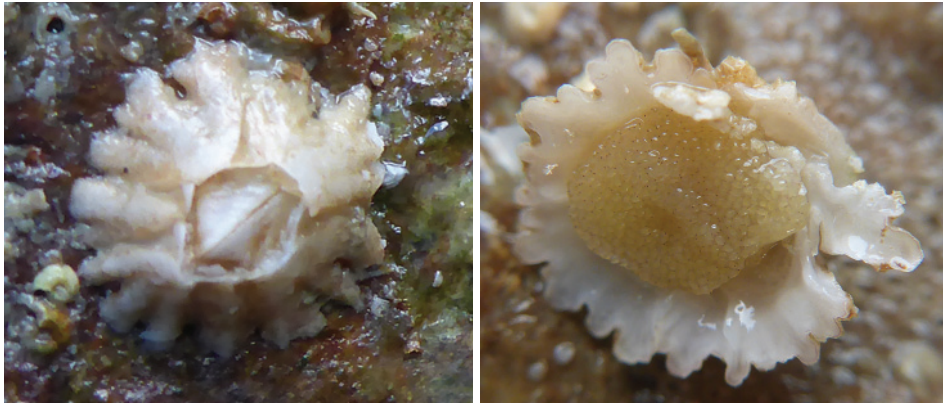
De strandwachtgroep van IJmuiden meldde van 17-07 drie doubletten, met schelpdier, van de venusschelp *Chamelea striatula* en heel veel schilden van de zeekat *Sepia officinalis*. Een venusschelp werd ook opgeraapt door Petra Sloof, op het strand bij Neeltje Jans, tijdens de strandwacht op 22-07. Ze meldde daarbij dat deze soort daar maar weinig wordt gezien, terwijl hij op andere stranden toch vaak vrij algemeen is.

Op 02-06 was André Staal op de Hon (Ameland) en vond daar 3x groot tafel-mesheft *Ensis siliqua* (1x doublet) en 10x gedoornde hartschelp *Acanthocardia echinata*. Aan de oostkant van Simonszand raapte André o.a. een linkerklep van de pleistocene strandschelp *Maetra corallina pliotoneerlandica* op samen met acht kleppen van de ruwe boormossel *Zirfaea crispata*, en dat was op 15-08.

KREEFTACHTIGEN

Zeepokken worden niet heel vaak gemeld, maar tijdens de excursie van de Strandwerkgroep Waterweg Noord op 16-01 bij Westbout zagen ze verschillende soorten. Zo waren daar de brakwaterpok *Amphibalanus improvisus*, het sterretje *Austrominius modestus*, de gekartelde zeepok *Balanus crenatus*, de gewone zeepok *Semibalanus balanoides*, met eieren (fig. 14), en de ritspok *Verruca stroemia* (fig. 15).

Op 11-02 was deze club bij Anna Friso en vonden daar o.a. ongeveer 250 exemplaren van de zebrazeespin *Ammothea hilgendorfi*, en op 26-03, toen ze weer op die locatie waren, waren dat er zelfs ± 1000.

Figuur 14. De gewone zeepok *Semibalanus balanoides* met eieren (foto's: Luna van der Loos).

Gerbrand Caspers meldde de vondst van een hoekige krab *Goneplax rhomboides* (fig. 16) van Ameland bij paal 24 in de eerste week van september. Ongeveer een week later vond hij een tweede, alleen was dit exemplaar alle poten kwijt. Een nagelkrab *Thia scutellata* en een aantal schildjes van deze soort werden samen met meerdere helmkrabben *Corystes cassivelaunus* gevonden bij IJmuiden op 17-07 tijdens de strandwacht. Tijdens de inspectie van het Noorderhavenhoofd bij Scheveningen naar de kleine alikruik op 20-07 werden er ook twee blaasjeskrabben *Hemigrapsus sanguineus* en een havenpissebed *Ligia oceanica* gezien. Wilbert Kerkhof en Marianne Ottervanger meldden een groot aantal grote eendenmossels *Lepas anatifera* op een plank, een kratje, een paal en een dennenappel. Dit aanspoelsel lag op het strand tussen Castricum en Egmond op 10-07.

Figuur 15. De ritspok *Verruca stroemia* (foto: Luna van der Loos).

Figuur 16. De hoekige krab *Goneplax rhomboides* (foto: Gerbrand Caspers).

Figuur 17. *Loxoconcha rhomboides* (linksboven), *Robertsonites tuberculatus* (rechtsboven), *Pontocythere elongata* (linksonder) en *Cyprideis torosa* (rechtsonder; foto's: Mick Otten).

OSTRACODA

Mosselkreeftjes Ostracoda worden niet vaak gemeld. De tweekleppige carapax is vaak niet groter dan 0,7 tot 1,0 mm en heeft vaak een fraaie oppervlaktestructuur van fijne putjes en poriën. Soms kom je ze toch in flinke aantallen tegen in gruis. Vooral in het hele fijne gruis (met zand) dat na het zeven overblijft.

Zo ook in het fijne zeefsel van het gruis dat ik vond op 20-06 op het Banjaardstrand. Ik kwam de volgende soorten tegen: *Palmoconcha guttata*, *Callistocythere littoralis*, *Heterocythereis albomaculata*, *Loxoconcha rhomboides*, *Robertsonites tuberculatus*, *Pontocythere elongata* en *Cyprideis torosa* (fig. 17). De laatste drie soorten heb ik wel vaker gevonden, ook in gruis van andere locaties. Op 21-04 vond ik in gruis van Baarland een wat groter exemplaar, namelijk de brak-/zoetwatersoort *Heterocypris salina*. Ik wil Marco Faasse hierbij nogmaals hartelijk danken voor zijn hulp bij de determinatie en Mick Otten voor het maken van de foto's.

INSECTEN

Nog een leuke waarneming die werd gedaan op het Noorderhavenhoofd op 20-07 was die van de steenspringer *Petrobius brevistylis*, een lid van de franje-staartenfamilie (fig. 18).

Figuur 18. De steenspringer *Petrobius brevistylis* (foto: Ellen van der Niet).

GEWERVELDEN

Ben Schrieken vaart bijna dagelijks mee met firma de Groot, die vaartochten organiseert op de Waddenzee (bijv. onze jubileum vaartocht) en tijdens deze tochten worden leuke dingen gevangen. Op 26-07 werd er o.a. een ansjovis *Engraulis encrasicolus* (fig. 19) gevangen.

Van Joop Verkuil kreeg ik twee lijstjes met korvangsten. Joop was aan het korren bij Katwijk op 21-09 en dat leverde de volgende visjes op: 60x haring/sprot *Clupea harengus/Sprattus sprattus*, 2x kleine pieterman *Echiichtys*

Figuur 19. Ansjovis *Engraulis encrasicolus* (foto: Ben Schrieken).

vipera, 3x griet *Scophthalmus rhombus*, 1x schol *Pleuronectes platessa*, 1x bot *Platichthys flesus*, 2x tong *Solea solea*, 10x zeebaars *Dicentrarchus labrax* en 6x grauwe poon *Eutrigla gurnardus*. Op 08-10 werd er ook weer gekord bij Katwijk en ook toen werden er een paar leuke vis-sen gevangen. Het waren o.a. 3x grote zeenaald *Syngnathus acus*, 20x dikkopje *Pomatoschistus minutus* en een zeestekelbaars *Spinachia spinachia*.

e-mail adres CS-man: rien-tien@ziggo.nl
